

Viðmerking:

Við Samhaldsfasta fáa vit tað bestu og bíligastu eftirlønarskipanina

Økja vit inngjaldið til Samhaldsfasta stig fyri stig upp í 5% frá hvørjum parti, verður útgjaldið tað 10-dupulta longu eftir 5 árum

Tað eru nú skjótt hálvtannað ár síðani landsstýrisskinnan í almannamálum, Helena Dam á Neystabø, boðaði frá sínum stórlátuðum ætlanum um ein pensjónsreform á la fólkatrygging, sum skuldi endavenda øllum pensjónsviðurskiftum her á landi. Hóast henda ætlan hevur verið í brennideplinum í hvørjum einasta orðaskifti, sum verið hevur um pensjónsviðurskifti og eldra-viðurskifti yvirhøvur, so hevur ongantíð borið til at komið út um gitingar - og kanska illgitingar við - í hesum tjakinum. Og tað hevur verið av teirri einfaldu orsök, at landsstýrisskinnan hevur hildið tað ítøkilig innihaldið í hesi ætlanini fyri seg sjálfan.

Samgongumenn**hava válað í villareði**

Sjálvt hennara egna samgongufelagar hava válað í villareði gjøgum orðaskiftini og tosað í allar ættir, tjóðveldismenn í eystur, fólkaloksmenn í vestur og sjálfstýrismenn upp í loft. Tað hevur verið fastur kostur undir orðaskiftunum í løgtinginum. Og fyri hesum fekt eisini sjón fyri søgn, tá fakfelagssamtakið, tann sonevndi 7-mannaðólkurin, herfyri stevndi umboðum úr øllum flokkum á fund í Norðurlandahúsinum at kunna nevndarlímarnar í fakfelagnum um tær politisku ætlanir á eftirløn- og pensjónsøkinum. Tá sátu samgongumboð so nakkalangir. Hvat landsstýrið ætlaði kundi ongin svara uppá, tá Helena var á fundi í Stockholm!

At spæla blunda og krógva við Helenu

Nú hesa seinastu tíðina hevur landsstýrisskinnan aftur dúgliga først seg fram við sínum pensjónsætlanum, í bløðunum, útvarpinum og sjónvarpinum. Framvegis einsamallur leikari á pallinum. Framvegis úttan at koma fram við tí ítøkilig innihaldinum í ætlanum. Tó so, hon sleppur einum snippi nú og øðrum tá, men ætlanina í síni heild og í øllum staklutum vil hon ikki út við. Heldur ikki í kvøld, nú hon aftur hevur verið í miðdeplinum í útvarpssendingini "Føroyar í dag - Føroyar og framtíðin". Tað var sagt at sendingin "viðgjörði pensjónsreformin hjá landsstýrinum" - ein reform sum enn er eitt loyndarmál. Útvarpsmonnum hevði hon givið nokur tøl og tíðindi, sum í hvussu so er ongin tingmaður hevur hoyrt nakad um. Og sama

verður skilið í morgin. Tá fer hon óivað bæði í Fimm-aranum í útvarpinum og í Krosskasti í sjónvarpinum, at tosa vitt og breitt um sínar pensjónsætlanir - ætlanir sum hvørki hinir luttakararnir ella onnur, sum hava áhuga í málinum, kenna innihaldið í - og tí sjálvsagt eisini hava ilt við at viðgera ella taka støðu til. Jú, landsstýrisskinnan hevur sanniliga skipað leikin, so hon hevur fritt spæl, meðan allir aðrir luttakarar skulu hava bind fyri eyguni.

Vorðið sum treytir fyri demokratiskum orðaskifti!

Samhaldsfasti bíligasta, einfaldasta og munabesta eftirlønarskipanin

Eitt stendur tó rimmarfast í ætlanini hjá landsstýrisskinnuni. Og tað er at samhaldsfasti eftirlønargrunnurin skal líkviderast. Alt annað tey bitast og klórust um - í hesum tykist at verða semja millum tjóðveldisflokk, fólkalokk og sjálfstýrissflokk: Fæðið í Samhaldsfasta skal ognartakast. Og Samhaldsfasti skal avlívast, í slíka skipan vil man ikki vita av í nýliberalistiska pensjónsreforminum, fólkalokksins og nú alt landsstýrissins fólkatryggingarskipan.

Tað er einans nýliberalistiskar hugsjónarligar grundir hjá samgonguni at beina fyri Samhaldsfasta. Allar aðrar grundir tala fyri, at ein útygging av Samhaldsfasta er so nógv tann skjótasti, so nógv tann einfaldasti, so nógv tann bíligasti og so nógv tann munabesti máttin at bygt upp eina sterka og góða eftirlønarskipan, afturat teirri verandi fólkapensjónsskipanini.

Individuella eftirlønarskipanin eru fløktar og dýrar

Júst tí at allar hinar eftirlønarskipanir eru individuellar, eru tær fløktar at umsita. Og ógviliga dýrar at umsita, eini 8-10% í umsitingarkostnaði, móti 0-1% av Samhaldsfasta (hann hevur onga sjálvstøðuga umsting, tí inn- og útgjöld verða avgreidd beinleiðis saman við samtíðarskattaskipanini). Hinar eftirlønarskipanir eru drúgar at byggja upp, til tær muna - Samhaldsfasti virkar bein-angvin við hækkaðum útgjaldi, so hvørt inngjaldið verður hækkað.

Og at Samhaldsfasti saktans kann verða ein munabestað skipan eftir stuttari tíð, sæst av hjástandandi talvu: Inngjaldið frá hvørjum parti verður hækkað líðandi við 1% um árið upp í 5%

Samhaldsfasti arbeidsmarknaðareftirlønargrunnurin:

	Inngjald í % frá arbeidsgevaranum	Inngjald % frá løntakara	Útgjald kr. mánaðarlaga
1999 sum nú	0,5	0,5	560
1999 broytt	1	1	1.050
2000	2	2	2.150
2001	3	3	3.340
2002	4	4	4.660
2003	5	5	6.030
2004	5	5	6.330
2005	5	5	6.650
2006	5	5	6.980
2007	5	5	7.330
2008	5	5	7.700
2009	5	5	8.100
2010	5	5	8.500

Kelda: Svar til mín frá Stýrinum fyri Arbeidsmarknaðareftirlønargrunnin, pr. 22.06.1999.

T.v.s. við hesi stigvísu hækking av inngjaldinum í Samhaldsfasta, verður útgjaldið meir enn 10-falda longu eftir 5 árum!

Og tað er væl at merkja, at hetta er tað samhaldsfasta útgjaldið, sum er til hvønn einasta borgara í pensjónsaldri, úttan mun til hvussu nógv hvør einstakur hevur gildið inn í skipanina gjøgnum sitt lív.

Einar 11.000 kr mánaðarlaga við Samhaldsfasta og fólkapensjónini eftir 5 árum

Afturat Samhaldsfasta kemur so fólkapensjónin. Hon verður 1.jan.2000 við grundarupphædd og viðbót umleið 5.730 kr. til stök og 4.550 til hvønn av hjúnum. T.v.s. at í 1999-kronum kundi mánaðarlaga útgjaldið úr Samhaldsfasta + fólkapensjónin longu eftir 5 árum

verið 11.760 kr. til stök og 10.580 kr til hvønn av hjúnum!

Einar 13-14.000 kr mánaðarlaga við Samhaldsfasta og fólkapensjónin eftir 12 árum.

Vit siggja eisini av yvir-litunum, at við óbroyttum inngjaldið heldur útgjaldið úr Samhaldsfasta við at veksa, soleiðis at tá vit eru komin fram til ár 2010 verður mánaðarlaga útgjaldið úr Samhaldsfasta heilar 8.500 kr. Saman við fólkapensjónini hevði tað verið ein upphædd svarandi til ídag 14.230 kr um mánaðin til stök og 13.050 kr til hvønn av hjúnum!

Tað ber væl til við Samhaldsfasta - um man vil, er eitt politiskt val

So at siga tað, at Samhaldsfasti ikki kann brúkast

til at røkka tí endamálinum, at veita øllum eina góða eftirløn, tað passar rætt og slætt ikki. Tað er einans ein spurningur um politiskan vilja.

Vil t.d. Tjóðveldisflokkurin offra Samhaldsfasta til frama fyri ta fólkatryggingarskipanina hjá landsstýrinum, so er tað eitt klárt og tyðiligt politiskt val, sum verður gjørt. Ikki tí at tað ikki ber til við Samhaldsfasta, men tí man ikki vil við Samhaldsfasta. So einfalt er tað.

Við Samhaldsfasta og fólkapensjónini hava vit so eina pensjónsskipan, um noktar ta grundleggjandi trygðina hjá øllum, úttan mun til hvørja inntøku tey hava havt gjøgnum lívið. Teimum bólkum ella feløgum á arbeidsmarknaðinum

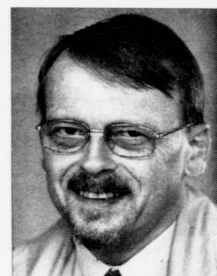
sum so afturat hesum ynskja eina betri, t.v.s. størri eftirløn, stendur tað fritt at gera egnar eftirlønarskipanir á tann hátt, sum tey ynskja tað (úttan tó at hesar verða lutvist fíggiðar av skattaskipanini sum ídag). Slíkar skipanir eru jú nógv feløg, sum hava longu ídag. Tað kann sjálvsagt gerast ov kostnaðarmikið hjá hesum, sum ídag hava góðar eftirlønarskipanir, at nú eisini skulu gjalda 5+5% til Samhaldsfasta. Trupulleikin kann tó ikki verða størri enn so, at tey árin Samhaldsfasti líðandi verður útygdur, kann ein partur av hesum verandi eftirlønarskipaninum flytast yvir í Samhaldsfasta.

Sostatt kunnu í framtíðar eftirlønarskipanini verða 3 tættir:

Fólkapensjónin + Samhaldsfasti + evt. sjálvboðin eftirlønartrygging.

Men fyrst og fremst snýr tað seg um, at uppbyggja tað skipanina, sum veitir øllum borgarum ta grundleggjandi trygðina, við fólkapensjónini og Samhaldsfasta. So kunnu tey sum hava ráð og vilja brúka pening til tess, sjálvi gjalda tað tryggingina omaná, tey halda seg hava brúk fyri og ráð til.

Hans Pauli Strøm
javnaðartingmaður

henda seg, at fólk í almennari tænastu vera verri fyri enn tey á privata arbeidsmarknaðinum.

Mær dámar betur ikki at verða endurgivin í bløðunum enn at verða skeivt endurgivin.

Finnogi Ísakson

Snaring

Summir skandaljournalist- ar duga sær ikki afturhald, tá tað ræður um at snara tí, sum onkur hevur sagt við teir, heldur enn at endurgeva so rætt sum gjørgjart tað, sum tann spurdi svarar.

Mánadagin ringdi John Johannessen á Sosialinum til mín og segði seg hava fingið fatur á einari søgu. Hon gekk út uppá, at Løgtingið fór at keypa tingmonnum eina teldu í part.

Hesum kundi eg vísa aftur. Men eg kundi upplýsa, at eg hevði biðið nakrar fyr-itøkur givið tilbøð uppá eina góða teldu, so at tingmenn kundu fáa møguleika fyri eina rokning at keypa eitt ávíst tal av teldum. Tað

væntaði eg fór at geva hampiliga stóran avsláttur.

Síðani prátaðu vit um teldumøguleikar og heim-teldur sum heild. John Johannessen man ikki hava verið serliga væl nøgður við, at tingmenn ikki skuldu fáa okkurt serligt burtur úr hesum tiltaki. Tað hevði jú verið ein góð søga at kunna sagt fólk, at tingmenn skuldu hava ókeypis teldur. Ikki sannhet!

Tí fær hann hesar setningar flettaðar inn:

"Finnogi Ísakson heldur tó, at málið um ókeypis teldur til tingfólk eigur at viðgerast... Harafrat nemur tingformaðurin við spurningin, um tað er rimligt, at

starvsfólk á privata arbeidsmarknaðinum skulu hava betri sømdir enn til dømis tingfólk."

Hetta er snaring, so tað forslær. Orðið "farteldu" nevndi eg ikki (tað var hansara orð). Harafrat havi eg ikki borið privata arbeidsmarknaðin saman við tingfólk.

Tað, sum eg segði - í tí generella partinum av prátinum - var, at tað almenna eigur at umhugsa, um ikki almenn starvsfólk, á summum arbeidsplassum í hvussu er, eiga at fáa somu teldumøguleikar sum starvsfólk á teimum stóru privata fyrirkunum. Verður tað ikki gjørt, kann tað